

The study of the information seeking behavior of health literacy among students of Razi University of Kermanshah

Amin Zare

* Assistant Professor, Department of Information Science, Faculty of social science, Razi University, Kermanshah, Iran. (Corresponding Author) Email: A.zare@razi.ac.ir

Saleh Rahimi

Assistant Professor, Department of Information Science, Faculty of social science, Razi University, Kermanshah, Iran.

Keikavous Soofi

M.A. Student, Department of Information Science, Faculty of social science, Razi University, Kermanshah, Iran.

Received: 11 September 2016

Accepted: 31 October 2016

DOI: 10.18869/acadpub.jhl.2.2.63

ABSTRACT

Background and objective: Making accessible knowledge and information and attention to health information seeking can increase level of health literacy and provide level of health among people in society. This study aimed to information seeking of health literacy among student of Razi university of Kermanshah.

Methods: This is applied-Survey study. Statistical population includes all students from Razi University of Kermanshah that 374 of them selected based on Morgan's sample table. We use self-questionnaire to collect and use SPSS to analysis data.

Results: Findings show that Students of Razi University worked out health literacy information seeking with the aim of "getting information about methods treatment of", "getting information about disease", "getting information about Prevention of disease" and "their health status". Also we funded that specialist and doctor, books, TV, websites and Telegram (social network) with highest average recognized as most important health information channels.

Conclusion: According to positive effecting of health information resources and channels on students' health literacy improvement, we can help to increase of health literacy level's and health status levels of people by educating of information resource searching and support of their information seeking.

Paper Type: Research Article.

Keywords: health literacy, Information behavior, Students

► **Citation:** Zare A, Rahimi S, Soofi K. The study of the information seeking behavior of health literacy among students of Razi University of Kermanshah. *Journal of Health Literacy*. Summer 2017; 2(2): 63-72.

بررسی رفتار جستجوی اطلاعات سواد سلامت در بین دانشجویان دانشگاه رازی کرمانشاه

چکیده

زمینه و هدف: دسترسپذیر ساختن اطلاعات علمی و توجه به فرایند اطلاع‌یابی در حوزه بهداشت و سلامت، می‌تواند شرایط را برای افزایش و ارتقای سطح سواد سلامت و نیز سلامت افراد در جامعه امروزی فراهم نماید. مطالعه حاضر با هدف بررسی رفتار اطلاع‌یابی سواد سلامت در میان دانشجویان دانشگاه رازی کرمانشاه صورت گرفته است.

مواد و روش‌ها: پژوهش حاضر به لحاظ هدف کاربردی و به روش پیمایشی صورت گرفته است. جامعه آماری مطالعه حاضر را دانشجویان دانشگاه رازی شهر کرمانشاه تشکیل می‌دهند که بر اساس جدول تعیین حجم نمونه، ۳۷۴ نفر انتخاب شده‌اند. برای گردآوری اطلاعات از پرسشنامه محقق ساخته و برای تجزیه و تحلیل داده‌ها، از آزمونهای آماری و نرم افزار SPSS استفاده شده است.

یافته‌ها: یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که دانشجویان دانشگاه رازی به ترتیب با هدف «اطلاع از روشهای درمان بیماری»، «اطلاع از نوع بیماری»، «اطلاع از روشهای پیشگیری از بیماری» و «اطلاع از وضعیت بهداشتی خود» اقدام به اطلاع‌یابی سواد سلامت می‌کنند. همچنین پزشکان متخصص و فوق تخصص، کتاب، تلویزیون، وبسایتها و نیز شبکه اجتماعی تلگرام با بالاترین میانگینها، به عنوان مهمترین مجاری کسب اطلاعات سلامت شناسایی شده‌اند.

نتیجه‌گیری: از آنجایی که مجاری و منابع کسب اطلاعات بهداشتی و سلامت در ارتقای سواد سلامت دانشجویان مورد بررسی تاثیرگذار بوده است، می‌توان با آموزش جستجوی منابع اطلاعاتی و نیز تقویت فرایند اطلاع‌یابی آنها، به ارتقای سواد سلامت و به تبع آن سطح سلامت افراد کمک فراوانی نمود.

نوع مطالعه: مطالعه پژوهشی.

کلیدواژه‌ها: سواد سلامت، رفتار اطلاع‌یابی، دانشجویان

امین زارع

* استادیار، گروه علم اطلاعات و دانششناسی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران. (نویسنده مسئول)
A.zare@razi.ac.ir

صالح رحیمی

استادیار، گروه علم اطلاعات و دانششناسی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران

کیکاووس صوفی

دانشجوی کارشناسی ارشد، گروه علم اطلاعات و دانششناسی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران

تاریخ دریافت: ۱۳۹۵/۰۶/۲۱

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۵/۰۸/۱۰

◀ **استاد:** زارع، ا. رحیمی، ص. صوفی ک. بررسی رفتار جستجوی اطلاعات سواد سلامت در بین دانشجویان دانشگاه رازی کرمانشاه. *فصلنامه سواد سلامت*. تابستان ۱۳۹۶؛ ۲(۲): ۶۳-۷۲.

مقدمه

مجموعه فعالیت‌هایی که یک فرد برای رفع نیاز اطلاعاتی خود انجام می‌دهد، رفتار اطلاع‌یابی نامیده می‌شود. رفتار اطلاع‌یابی شامل اهداف جستجوی اطلاعات، روش جستجو، مشکلات جستجو و عوامل موثر بر آن می‌شود (۱) و رکن اساسی در رفتار اطلاع‌یابی، نیاز اطلاعاتی است؛ یعنی پرسشی در درون ذهن که فرد را برای یافتن پاسخ به تکاپو وا می‌دارد و فرد در روند یافتن پاسخ به این نیاز درونی، رفتاری را از خود بروز می‌دهد که به آن رفتار اطلاع‌یابی می‌گویند (۲). اهمیت اطلاعات به مقداری که اطلاعات برای فرد ارزش دارد و اینکه باورهای یک فرد در مورد نتایج جستجوی اطلاعات چه هستند اشاره دارد. این چهار عوامل (جمعیت، تجربه، اهمیت، و اعتقادات) به عنوان الزامات اصولی جهت دنبال کردن پاسخهای سوالات مرتبط با سلامت و ایجاد انگیزه در افراد برای جهت نشان دادن نیازهای اطلاعاتی به کار می‌روند (۳).

بعلاوه باید بیان داشت که با ظهور و گسترش فناوری‌های نوین اطلاعاتی و ارتباطی و نیز پیچیده‌تر شدن ماهیت اطلاعات در عصر حاضر، به فهم بیش از پیش مفهوم نیاز اطلاعاتی و رفتار اطلاع‌یابی سلامت نیاز است تا بتوان به راهبردهای درست برای یافتن و مدیریت مناسب اطلاعات سلامت مورد نیاز افراد دست یافت (۴-۵). اطلاعات سلامت هر گونه اطلاعات مربوط و مرتبط به سلامت، بهداشت و درمان است (۶). سواد سلامت مفهومی است که به سلامتی و حوزه‌های آن مرتبط می‌شود و بر توانایی فرد برای عمل کردن به اطلاعات بهداشتی و کنترل بهتر سلامت فردی، خانوادگی و اجتماع اثر می‌گذارد و به این ترتیب، نه تنها یک ویژگی فردی بلکه به عنوان تعیین کننده کلیدی بهداشت و سلامتی در سطح جامعه به حساب می‌آید (۷). بعلاوه، انسانها به دو دلیل به رفتار اطلاع‌یابی سلامت روی می‌آورند: دلیل اول: اینکه آنها درباره مسائل مربوط به سلامت خود، خانواده و دوستانشان نگرانند. آنها می‌خواهند بدانند که چگونه سلامتشان را حفظ کنند، چگونه بیماریها را درمان کنند و شیوه‌های درمان

بیماری و شرایط بیماری را بفهمند و دلیل دوم اینکه، شرکت در تصمیم‌گیری‌های درمانی برای خود، خانواده و نیز انجام مسئولیت شخصی کسب سلامت است. بسیاری از صاحب‌نظران اعتقاد دارند که امروزه سطح سواد سلامت هر جامعه یکی از شاخصهای مهم و اساسی در ارتقای سلامت آن جامعه می‌باشد. چرا که به دنبال آن حس مسئولیت‌پذیری آن جامعه نیز افزایش می‌یابد (۸). ارتقاء سلامت به معنی توانمندسازی مردم در شناخت و کنترل عوامل موثر بر سلامت خود جامعه و در نهایت افزایش سطح سواد سلامت است.

همچنین سلامت نقش مهمی در افزایش آگاهی و دانش افراد در دنیای امروزی داشته و رابطه تنگاتنگی با وضعیت بهداشتی، سلامت و نیز درمان بیماری‌های آنها داشته است (۹). سازمان جهانی بهداشت (WHO) سواد سلامت را به عنوان بزرگترین تعیین کننده امر سلامت در نظر می‌گیرد و به دلیل اهمیت و تاکید بر این امر و نیز برای پیش و هماهنگی فعالیت‌های ارتقای سطح سواد سلامت، ایجاد یک انجمن را به کشورهای جهان توصیه می‌کند (۱۰). در نتیجه می‌توان چنین بیان داشت که اطلاع‌یابی سلامت، یکی از مهمترین و اساسیترین ملزومات سواد سلامت و به تبع آن، سلامت فردی و اجتماعی خواهد بود.

مطالعات مختلف و گوناگونی در داخل و خارج از کشور در رابطه با اطلاع‌یابی سلامت صورت گرفته و جنبه‌های گوناگون آن به شدت مورد تاکید قرار گرفته است. علیپور (۲۰۱۱) در پژوهشی با عنوان نقش برنامه‌های بهداشتی و پزشکی تلویزیون بر سلامت جسمانی و روانی پیامگیران نشان داد که تلویزیون برای اکثر جامعه مورد استفاده، منبعی ضروری و درجه اول است و آنها با انگیزهی کسب آگاهی به منظور حفظ سلامتی جسم و روان خود و خانواده‌شان به برنامه‌های بهداشتی تلویزیون روی می‌آورند (۱۱). کاهویی و همکاران (۲۰۱۲) نیز به بررسی تاثیر زیرساخت‌های فناوری اطلاعات بر روی استراتژی جستجوی اطلاعات سلامت پرستاران و دانشجویان پرداخته و نشان دادند که دانشجویان و پرستاران دانش تجربی را جهت پژوهش مبتنی

بر اطلاعات در تصمیم‌گیری‌های بالینی خود ترجیح می‌دهند و آنها تمایل کمی به مدارک سطح بالا دارند. نتایج آنها همچنین نشان داد که فقدان مهارت در استفاده از کتابخانه از مهمترین عامل بازدارنده در استفاده از اطلاعات مبتنی بر پژوهش بوده است (۱۲). زارع گاوکانی و همکاران (۲۰۱۴) نیز در پژوهش خود بدین نتیجه دست یافتند که تقریباً تمامی اعضای کتابخانه‌های عمومی شهر قزوین نیاز به اطلاعات سلامت را در زندگی روزمره خود احساس کرده‌اند. رایج‌ترین مجرای کسب اطلاعات سلامت، تلویزیون و در میان منابع اینترنتی، موتورهای جستجوگر بیشتر مورد استفاده قرار گرفته است (۱۳). ریاحی و همکاران (۲۰۱۶) نیز در مطالعه خود نشان دادند که آگاهی و اطلاعات بهداشتی و سلامتی مهاجران در کشورمان در سطح پایینی قرار دارد. نتایج پژوهش آنها نشان داد که «اطلاعات عمومی بهداشتی و سلامت» به عنوان مهمترین نیاز اطلاعاتی بهداشتی و «خانواده، دوستان، اطرافیان و سایر مهاجران» به عنوان مهمترین مجاری دسترسی به اطلاعات تاثیر گذار بوده است (۱۴).

در خارج از کشور نیز جونگ لی (۲۰۱۱) نشان داد که اعتماد به نقش کاربر در جستجوی اطلاعات سلامت با سواد سلامت و اعتماد به منابع اطلاعاتی مرتبط است. این منابع اطلاعاتی شامل اعتماد به متخصصان سلامت (به عنوان مثال پزشکان، متخصصان مراقبت‌های بهداشتی، سازمانی‌های دولتی سلامت، خانواده، دوستان و اینترنت) بوده و نه به رسانه‌های متمرکز اطلاعات (روزنامه‌ها یا مجلات) (۱۵). لام (۲۰۱۲) نیز در مطالعه خود به این نتیجه دست یافت که ارتباط موثری میان رفتار اطلاع‌یابی سلامت در اینترنت و سطوح آموزش با سواد سلامت وجود دارد. ارتباط بین اطلاع‌یابی سلامت و سواد سلامت با توجه به سطح آموزش پاسخگویان متغیر است (۱۶). در پژوهشی دیگر، اکوزاهی و همکاران (۲۰۱۴) در مطالعه‌ای به این نتیجه دست یافتند که ۸۲ درصد از شرکت‌کنندگان هرگز برای اطلاعات سلامت / سرطان از هیچ‌گونه منابعی استفاده نکرده بودند. اکثر افرادی که آنها مورد بررسی قرار داده بودند، تماشای تلویزیون را

از روی عادت گزارش داده بودند (۹۷ درصد) و ۲۶ درصد از پاسخ‌دهندگان، اطلاعات بهداشتی را بر روی کانالهای تلویزیون محلی و ماهواره‌های دریافت کرده بودند. در حالی که ۴۵ درصد در کانال‌های تلویزیون غیر محلی / ماهواره‌ای گزارش دادند (۱۷). بث و همکاران (۲۰۱۵) نیز در مطالعه خود نشان دادند که در عصر حاضر، جوانان به طور فزاینده‌ای در معرض انبوهی از اطلاعات، کانالها و دستگاه‌های دیجیتال از قبیل تلویزیون و فن‌آوری‌های تلفن همراه قرار دارند. در نتیجه تعیین اینکه چگونه آنها مهارت‌های جستجوی اطلاعات خود را توسعه می‌دهند و اینکه چگونه تمایلات شناختیشان، جستجوی اطلاعات آنها را تحت تاثیر قرار می‌دهد از اهمیت بالایی برخوردار بوده است (۱۸). نتایج مطالعات کافمن و همکاران (۲۰۱۰)، لارنس و همکاران (۲۰۰۵) و مک کرون و همکاران (۲۰۰۵) نیز نشان داده است که منابع چاپی بویژه کتاب، در انتقال دانش سلامت و افزایش آگاهی‌های افراد (ارتقای سواد سلامت) تاثیر گذارند.

با توجه به مطالب ارائه شده و نظر به اهمیت رفتار اطلاع‌یابی سلامت و از آنجایی که کمتر پژوهشی در کشورمان به بررسی این موضوع پرداخته است، مطالعه حاضر با هدف شناسایی رفتار اطلاع‌یابی سلامت دانشجویان دانشگاه رازی و نیز شناسایی منابع عمده اطلاع‌یابی سلامت توسط این دانشجویان در پی پاسخ به سوالات اساسی زیر است: هدف دانشجویان دانشگاه رازی از جستجوی اطلاعات سواد سلامت چیست؟ دانشجویان دانشگاه رازی کرمانشاه، اطلاعات سواد سلامت خود را از کدام نوع پزشکان، کدام منابع چاپی، کدام برنامه‌های رسانه ملی، کدام منابع اینترنتی و کدامیک از شبکه‌های اجتماعی تلفن همراه به دست می‌آورند؟

مواد و روش‌ها

مطالعه حاضر از نظر نوع در زمره پژوهش‌های توصیفی و از نظر هدف، جز پژوهشی‌های کاربردی بوده و برای انجام آن از روش پیمایشی استفاده شده است. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه

سلامت (سوالات) نسبت به دیگر سوالات تفاوت معناداری دارد به عبارت دیگر پاسخ دهندگان اهمیت اهداف را بطور معناداری اولویت بندی کرده اند.

در جدول ۱، نتایج آزمون فریدمن از تحلیل سوالات مربوط به اهداف جستجوی اطلاعات سواد سلامت نشان داده شده است.

جدول ۱. نتایج سوالات مربوط به مؤلفه اهداف جستجوی اطلاعات سواد سلامت

متغیر	میانگین رتبه‌ها	میانگین و انحراف استاندارد	نتیجه آزمون فریدمن
	اطلاع از روش‌های درمان بیماری	۲/۷۰	۳/۶۰ ± ۰/۹۷
اطلاع از نوع بیماری	۲/۵۲	۳/۴۷ ± ۱/۰۸	
اطلاع از روش‌های پیشگیری از بیماری	۲/۵۰	۳/۴۴ ± ۱/۰۵	
اطلاع از وضعیت بهداشتی	۲/۲۸	۳/۲۹ ± ۱/۰۹	

اطلاعات مستخرج از جدول ۱ نشان داد که دانشجویان دانشگاه رازی سؤال ۴ یعنی «اطلاع از روش‌های درمان بیماری» را با میانگین رتبه ۲/۷۰ مهمترین هدف خود از جستجوی اطلاعات سواد سلامت بیان کرده‌اند. همچنین از دیدگاه دانشجویان سؤال ۲ یعنی «اطلاع از نوع بیماری» با میانگین رتبه ۲/۵۲ در مرتبه دوم قرار دارد یعنی در واقع دانشجویان اطلاع از نوع بیماری را به عنوان دومین هدف از جستجوی اطلاعات سواد سلامت معرفی کرده‌اند. سومین هدف از جستجوی اطلاعات سواد سلامت سؤال ۳ یعنی «اطلاع از روش‌های پیشگیری از بیماری» است زیرا میانگین رتبه مربوط به این سؤال ۲/۵۰ در مرتبه سوم قرار دارد. از طرف دیگر چهارمین هدف در میان اهداف جستجوی اطلاعات سواد سلامت از دیدگاه دانشجویان «اطلاع از وضعیت بهداشتی» است که با میانگین رتبه ۲/۲۸ در رتبه چهارم از لحاظ اولویت قرار دارد.

به منظور بررسی این موضوع که دانشجویان اطلاعات سواد سلامت خود را بیشتر از طریق مراجعه به کدام نوع از پزشکان در جامعه بدست می‌آورند که در سؤال ۳ مربوط به این مؤلفه (سوالات ۵، ۶ و ۷) پرسشنامه منعکس شده است از آزمون

دانشجویان دانشگاه رازی کرمانشاه می‌باشد که بر اساس آمار دفتر طرح و برنامه دانشگاه رازی ۱۱۲۵۰ نفر بودند. برای به دست آوردن حجم نمونه از جدول تعیین حجم نمونه مورگان استفاده و حجم نمونه ۳۷۴ نفر تعیین شده است. روش استفاده شده در نمونه‌گیری، روش چند طبقه‌ای تصادفی بوده، به این صورت که به تناسب تعداد دانشجویان هر دانشکده از کل جمعیت دانشجویان دانشگاه رازی، درصد مشخصی از پرسشنامه‌ها به آن دانشکده اختصاص یافت؛ اما در درون هر دانشکده، پرسشنامه‌ها به صورت تصادفی توزیع شده است. ابزار گردآوری داده‌ها، پرسشنامه‌ی محقق ساخت‌های می‌باشد که شامل ۲۳ بسته و سؤال بر اساس طیف ۵ گزینه‌ای لیکرت تنظیم شده است. پرسشنامه فوق با مطالعه و مرور متون داخلی و خارجی در زمینه رفتار اطلاع‌یابی سلامت تهیه شده است. روایی پرسشنامه با استفاده از نظر چند تن از اساتید و کارشناسان ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی مورد ارزیابی قرار گرفته و برای محاسبه پایایی ابزار گردآوری داده‌ها، از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد که آلفای ۰/۸۵ حاکی از پایایی مناسب پرسشنامه بوده است. از مجموع تعداد ۳۷۴ پرسشنامه توزیع شده ۵۱ مورد به صورت ناقص تکمیل شده بودند که از حجم نمونه کسر گردیدند و تجزیه و تحلیل بر روی ۳۲۳ پرسشنامه باقیمانده صورت گرفت. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از آماره‌های توصیفی و استنباطی انجام گرفت و ابزار تجزیه و تحلیل داده‌ها، نرم افزار اس پی اس اس نسخه ۲۳ بوده است.

یافته‌ها

به منظور بررسی هدف، انگیزه و دلایل دانشجویان دانشگاه رازی از جستجوی اطلاعات سواد سلامت که در سؤال ۴ مربوط به این مؤلفه (سوالات ۱ تا ۴) پرسشنامه منعکس شده است از آزمون ناپارامتریک فریدمن استفاده شد. نتایج آزمون فریدمن نشان داد که از دیدگاه دانشجویان پاسخ دهنده به این پرسشنامه، هدف از جستجوی اطلاعات سواد سلامت بطور معناداری با هم تفاوت دارد ($p < ۰/۰۰۱$)، در واقع اهمیت اهداف جستجوی اطلاعات سواد

جدول ۳. نتایج سؤالات مربوط به مؤلفه مراجعه به منابع چاپی

نتیجه آزمون فریدمن	میانگین و انحراف استاندارد	میانگین رتبه‌ها	متغیر
$p < 0/001$ df=4	$2/56 \pm 1/16$	۳/۲۶	کتاب
	$2/53 \pm 1/13$	۳/۲۱	بروشور ها و کاتالوگ های مرتبط
	$2/43 \pm 1/16$	۳/۰۶	مجلات حوزه پزشکی یا سلامت
	$2/32 \pm 1/11$	۲/۸۸	مجلات عمومی
	$2/12 \pm 1/06$	۲/۵۹	روزنامه

اطلاعات بدست آمده از جدول ۳ نشان داد که دانشجویان دانشگاه رازی سؤال ۸ یعنی «کتاب» را با میانگین رتبه ۳/۲۶ به عنوان مهمترین منبع چاپی و همچنین سؤال ۱۲ یعنی «بروشورها و کاتالوگ‌های مرتبط» با میانگین رتبه ۳/۲۱ را به عنوان دومین اولویت خود در جستجوی اطلاعات سواد سلامت بیان کرده اند. «مجلات حوزه پزشکی یا سلامت» و «مجلات عمومی» نیز به ترتیب با میانگین رتبه ۳/۰۶ و ۲/۸۸ نیز در اولویت سوم و چهارم قرار دارند. از طرف دیگر دانشجویان مراجعه به «روزنامه ها» را با میانگین رتبه ۲/۵۹ به عنوان آخرین گزینه خود در جستجوی اطلاعات سواد سلامت از طریق منابع چاپی در دسترس بیان کرده اند.

به منظور بررسی این موضوع که دانشجویان اطلاعات سواد سلامت خود را بیشتر از طریق مراجعه به کدام رسانه ملی در جامعه بدست می‌آورند که در ۳ سؤال مربوط به این مؤلفه (سؤالات ۱۳، ۱۴ و ۱۵) پرسشنامه منعکس شده است از آزمون ناپارامتریک فریدمن استفاده شد. نتایج آزمون فریدمن نشان داد که دانشجویان پاسخ دهنده به این پرسشنامه، میزان مراجعه به نوع رسانه ملی با هدف جستجوی اطلاعات سواد سلامت در دانشجویان بطور معناداری با هم تفاوت دارد ($p < 0/001$). در جدول ۴، نتایج آزمون فریدمن از تحلیل سوالات مربوط به میزان مراجعه به رسانه ملی با هدف جستجوی اطلاعات سلامت نشان داده شده است

ناپارامتریک فریدمن استفاده شد. نتایج آزمون فریدمن نشان داد که دانشجویان پاسخ دهنده به این پرسشنامه، میزان مراجعه به نوع پزشک با هدف جستجوی اطلاعات سواد سلامت در دانشجویان بطور معناداری با هم تفاوت دارد ($p < 0/001$).

در جدول ۲، نتایج آزمون فریدمن از تحلیل سوالات مربوط به میزان مراجعه به نوع پزشک با هدف جستجوی اطلاعات سلامت نشان داده شده است.

جدول ۲. نتایج سؤالات مربوط به مؤلفه مراجعه به پزشکان

نتیجه آزمون فریدمن	میانگین و انحراف استاندارد	میانگین رتبه‌ها	متغیر
$p < 0/001$ df=2	$2/88 \pm 1/24$	۲/۱۹	پزشکان متخصص و فوق تخصص
	$2/72 \pm 1/14$	۲/۰۸	پزشکان عمومی
	$2/28 \pm 1/15$	۱/۷۳	پزشکان طب سنتی

اطلاعات بدست آمده از جدول ۲ نشان داد که دانشجویان دانشگاه رازی سؤال ۷ یعنی «مراجعه به پزشکان متخصص و فوق تخصص» را با میانگین رتبه ۲/۱۹ در اولویت اول خود قرار داده اند. همچنین از دیدگاه دانشجویان سؤال ۵ یعنی «مراجعه به پزشکان عمومی» با میانگین رتبه ۲/۰۹ و نیز سؤال ۶ یعنی «مراجعه به پزشکان طب سنتی» با میانگین رتبه ۱/۷۳ را به ترتیب در اولویت دوم و سوم خود قرار داده اند.

به منظور بررسی این موضوع که دانشجویان اطلاعات سواد سلامت خود را بیشتر از طریق مراجعه به کدام نوع از منابع چاپی در جامعه بدست می‌آورند که در ۵ سؤال مربوط به این مؤلفه (سؤالات ۸ تا ۱۲) پرسشنامه منعکس شده است از آزمون ناپارامتریک فریدمن استفاده شد. نتایج آزمون فریدمن نشان داد که دانشجویان پاسخ دهنده به این پرسشنامه، میزان مراجعه به منابع چاپی مختلف با هدف جستجوی اطلاعات سواد سلامت در دانشجویان بطور معناداری با هم تفاوت دارد ($p < 0/001$). در جدول ۳، نتایج آزمون فریدمن از تحلیل سوالات مربوط به میزان مراجعه به منابع چاپی با هدف جستجوی اطلاعات سلامت نشان داده شده است.

که دانشجویان دانشگاه رازی «وب سایت» را با میانگین رتبه ۲/۹۵ به عنوان مهمترین منبع اینترنتی و همچنین «مجلات علمی اینترنتی معتبر» با میانگین رتبه ۲/۶۲ را به عنوان دومین اولویت خود در جستجوی اطلاعات سواد سلامت از طریق اینترنت بیان کرده اند. همچنین «وبلاگ ها» و «روزنامه های اینترنتی» نیز به ترتیب با میانگین رتبه ۲/۲۵ و ۲/۱۹ نیز در اولویت سوم و چهارم قرار دارند.

به منظور بررسی این موضوع که دانشجویان اطلاعات سواد سلامت خود را بیشتر از طریق مراجعه به کدام نوع از شبکه های اجتماعی بدست می آورند که در ۴ سؤال مربوط به این مؤلفه (سؤالات ۲۰ تا ۲۳) پرسشنامه منعکس شده است، از آزمون ناپارامتریک فریدمن استفاده شد. نتایج آزمون فریدمن نشان داد که دانشجویان پاسخ دهنده به این پرسشنامه، میزان مراجعه به شبکه های اجتماعی مختلف با هدف جستجوی اطلاعات سواد سلامت در دانشجویان بطور معناداری با هم تفاوت دارد ($p < 0/001$).

در جدول ۶، نتایج آزمون فریدمن از تحلیل سوالات مربوط به میزان مراجعه به شبکه های اجتماعی با هدف جستجوی اطلاعات سلامت نشان داده شده است.

جدول ۶. نتایج سوالات مربوط به مؤلفه مراجعه به شبکه های اجتماعی

نتیجه آزمون فریدمن	میانگین و انحراف استاندارد	میانگین رتبه ها	متغیر
$p < 0/001$ df=۳	۳/۳۱ ± ۱/۳۱	۳/۳۹	تلگرام
	۲/۵۲ ± ۱/۴۳	۲/۶۷	اینستاگرام
	۱/۷۵ ± ۱/۱۴	۲/۰۷	واتس آپ
	۱/۵۱ ± ۰/۹۵	۱/۸۶	سایر

تجزیه و تحلیل اطلاعات بدست آمده از جدل ۶ نشان داد که دانشجویان دانشگاه رازی «شبکه اجتماعی تلگرام» را با میانگین رتبه ۳/۳۹ به عنوان مهمترین شبکه اجتماعی و همچنین «اینستاگرام» با میانگین رتبه ۲/۶۷ را به عنوان دومین اولویت خود در جستجوی اطلاعات سواد سلامت از طریق شبکه های اجتماعی بیان کرده اند. همچنین از دیدگاه دانشجویان پاسخ دهنده

جدول ۴. نتایج سوالات مربوط به مؤلفه مراجعه به رسانه ملی

نتیجه آزمون فریدمن	میانگین و انحراف استاندارد	میانگین رتبه ها	متغیر
$p < 0/001$ df=۲	۳/۲۱ ± ۱/۱۴	۲/۴۴	تلویزیون به طور کلی
	۲/۶۹ ± ۱/۳۱	۲/۰۳	شبکه تخصصی سلامت
	۱/۹۹ ± ۱/۱۶	۱/۵۳	رادیو

یافته های بدست آمده از جدول ۴ نشان داد که دانشجویان دانشگاه رازی اطلاعات سواد سلامت خود را از طریق تماشا کردن برنامه های «تلویزیون» با میانگین رتبه ۲/۴۴ در اولویت اول خود قرار داده اند. همچنین از دیدگاه دانشجویان سؤال ۱۵ یعنی تماشا کردن برنامه های «شبکه سلامت» با میانگین رتبه ۲/۰۳ و نیز سؤال ۱۳ یعنی گوش دادن به برنامه های «رادیو» با میانگین رتبه ۱/۹۹ را به ترتیب در اولویت دوم و سوم خود قرار داده اند. به منظور بررسی این موضوع که دانشجویان اطلاعات سواد سلامت خود را بیشتر از طریق مراجعه به کدام نوع از منابع اینترنتی در جامعه بدست می آورند که در ۴ سؤال مربوط به این مؤلفه (سؤالات ۱۶ تا ۱۹) پرسشنامه منعکس شده است از آزمون ناپارامتریک فریدمن استفاده شد. نتایج آزمون فریدمن نشان داد که دانشجویان پاسخ دهنده به این پرسشنامه، میزان مراجعه به منابع اینترنتی مختلف با هدف جستجوی اطلاعات سواد سلامت در دانشجویان بطور معناداری با هم تفاوت دارد ($p < 0/001$).

در جدول ۵، نتایج آزمون فریدمن از تحلیل سوالات مربوط به میزان مراجعه به منابع اینترنتی با هدف جستجوی اطلاعات سلامت نشان داده شده است.

جدول ۵. نتایج سوالات مربوط به مؤلفه مراجعه به منابع اینترنتی

نتیجه آزمون فریدمن	میانگین و انحراف استاندارد	میانگین رتبه ها	متغیر
$p < 0/001$ df=۳	۳/۳۳ ± ۱/۲۴	۲/۹۵	وب سایتها
	۳/۰۹ ± ۱/۲۸	۲/۶۲	مجلات علمی اینترنتی معتبر
	۲/۷۸ ± ۱/۲۳	۲/۲۵	وبلاگ ها
	۲/۷۲ ± ۱/۲۷	۲/۱۹	روزنامه های اینترنتی

تجزیه و تحلیل اطلاعات بدست آمده از جدل ۵ نشان داد

به پرسشنامه «واتس آپ» و «وایبر» نیز به ترتیب با میانگین رتبه ۲/۰۷ و ۱/۸۶ نیز در اولویت سوم و چهارم قرار دارند.

بحث و نتیجه گیری

در عصر حاضر، افراد با سواد سلامت ناکافی با احتمال کمتری اطلاعات نوشتاری و گفتاری ارائه شده توسط متخصصان سلامتی را درک می کنند و به دستورات داده شده آنها عمل مینمایند. همچنین آنها وضعیت سلامتی ضعیفتری دارند و هزینه های پزشکی بیشتری را متحمل میشوند. در نتیجه امروزه، سواد سلامت را یکی از مهمترین ابزارهای سلامت عمومی جوامع دانسته و سواد سلامت ناکافی را به عنوان یک تهدید جهانی به حساب می آورند. مطالعه حاضر نیز با هدف بررسی رفتار اطلاع یابی سواد سلامت در میان دانشجویان دانشگاه رازی کرمانشاه صورت گرفته است. نتایج مطالعه حاضر نشان داد که به طور کلی، جستجوی اطلاعات سلامت توسط دانشجویان مورد بررسی در سطح مطلوبی قرار نداشته است. همچنین یافته های پژوهش نشان داد که دانشجویان دانشگاه رازی به ترتیب با هدف «اطلاع از روشهای درمان بیماری»، «اطلاع از نوع بیماری»، «اطلاع از روشهای پیشگیری از بیماری» و «اطلاع از وضعیت بهداشتی خود» اقدام به اطلاع یابی سواد سلامت می کنند. اطلاع یابی از روش درمان که طبق یافته های این پژوهش رتبه اول را در زمینه اهداف جستجوی اطلاعات سلامت در دانشجویان دانشگاه رازی را به خود اختصاص داده است می تواند نگران کننده باشد، زیرا در صورتی که اطلاعات از منبع موثقی کسب نشده باشد، ممکن است منجر به خود درمانی غیر تخصصی بروز مشکلات بهداشتی عدیده ای گردد.

با این وجود یافته های مربوط به نوع پزشکی که برای کسب اطلاعات در زمینه سواد سلامت مورد مراجعه دانشجویان دانشگاه رازی قرار می گیرند، می تواند امیدوار کننده باشد. بر اساس یافته های پژوهش حاضر، پزشکان متخصص و فوق تخصص بیش از پزشکان عمومی و طب سنتی با هدف کسب اطلاعات مربوط به سواد سلامت مورد مراجعه جامعه پژوهش قرار می گیرند که این

امر می تواند تا حدودی جلوی خود درمانی و استفاده از اطلاعات غیر تخصصی و غیر مستند را در زمینه سواد سلامت بگیرد. این نتایج با یافته های بدست آمده از پژوهش جونگ لی (۲۰۱۱)، اکوزاهی و همکاران (۲۰۱۴)، ریاحی و همکاران (۲۰۱۶) و توکر و همکاران (۲۰۰۰) که بر اهمیت متخصصان سلامت (پزشکان) برای دریافت اطلاعات بهداشتی و سلامت تاکید داشته اند، همسو و همراستا می باشد (۱۹-۲۰).

همچنین یافته ها نشان داد که هرچند برنامه های رسانه ملی تا حدود زیادی برای کسب اطلاعات سلامت مورد استفاده دانشجویان دانشگاه رازی قرار می گیرند اما عدم اقبال زیاد به شبکه تخصصی سلامت برای کسب این نوع خاص از اطلاعات امر مطلوبی نیست که باید مورد بررسی و واکاوی بیشتری قرار گیرد. زارع و همکاران (۲۰۱۴) و بنی هاشمی و همکاران (۲۰۰۷) نیز در مطالعه خود بر اهمیت رسانه های دیداری و شنیداری (تلویزیون) تاکید داشته و نتایج آنها با یافته های بدست آمده از مطالعه حاضر همسو و همراستا می باشد (۲۱). همچنین پیشنهاد می شود که رسانه های گروهی و در راس آن رسانه ملی (که یکی از مهمترین منابع آموزشی اطلاعات بهداشتی و سلامت اکثر افراد جامعه به حساب می آید)، برای ارتقای سواد سلامت و بهداشتی افراد از طریق رادیو و تلویزیون، تصمیمات لازم و عملی مربوط و مرتبط را اجرا نماید.

بر اساس نتایج این پژوهش، برای جستجوی اطلاعات سلامت، در میان منابع چاپی، کتاب، کاتالوگ ها و بروشورهای مرتبط، مجلات حوزه پزشکی یا سلامت، مجلات عمومی و روزنامه ها به ترتیب مورد استفاده دانشجویان دانشگاه رازی قرار می گیرند. بسیاری از پژوهشهای پیشین نیز بر اهمیت رسانه های چاپی و مکتوب بهداشتی و سلامت در میان افراد جامعه تاکید داشته اند و این مطالعه با یافته های کافمن و همکاران (۲۰۱۰)، ریاحی و همکاران (۲۰۱۶) همسو و همراستا می باشد (۲۲-۲۳). در میان منابع اینترنتی مورد استفاده برای اطلاع یابی سواد سلامت، بالا بودن رتبه وبسایت های با توجه به احتمال وجود

نتیجه گیری: توجه به مجراهای دریافت اطلاعات و فرایند اطلاع یابی افراد بالاخص در حوزه بهداشت و سلامت، ارتقای سطح کیفی سواد سلامت آنها را به دنبال خواهد داشت و به تبع آن شاهد ارتقای وضعیت بهداشتی و سلامت افراد خواهیم بود. برنامه ریزی و سیاستگذاری های مناسب وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و در راس آن دولت، با همکاری و هماهنگی سایر ارگانها و سازمانهای مربوط بالاخص صدا و سیما، آموزش و پرورش، رسانه های چاپی و دیداری-شنیداری، و نیز برگزاری کارگاهها و دوره های آموزشی در رابطه با شناخت مجراهای دریافت اطلاعات صحیح و معتبر، توجه و تمرکز ناشران و تولید کنندگان کتب و مجلات حوزه بهداشت و سلامت و افزایش دسترسی افراد به متخصصان بهداشت و سلامت، و ... می تواند اثرات مثبت و مطلوبی را برای سطح سواد سلامت جامعه در پی خواهد داشت.

سپاسگزاری

نویسندگان بدین وسیله مراتب تشکر و قدردانی را از کلیه شرکت کنندگان در این طرح به ویژه دانشجویان دانشگاه رازی کرمانشاه اعلام می دارند.

اطلاعات نادرست در آنها، می تواند نگران کننده باشد که باید در این زمینه آموزش و فرهنگ سازی بیشتری صورت گیرد. بسیاری از پژوهش ها و مطالعات پیشین نیز بر اهمیت منابع مورد استفاده و اعتبار و صحت و درستی آن منابع در دریافت اطلاعات سلامت برای افراد تاکید فراوانی داشته است (۱۰).

فضای مجازی به ویژه شبکه های اجتماعی تلفن همراه از ابزار مهم برای کسب خبر و اطلاعات به خصوص در میان دانشجویان است. در زمینه جستجوی اطلاعات سلامت نیز استفاده از این شبکه ها همواره مد نظر بوده است. یافته های این پژوهش حاکی از آن بود که سه شبکه اجتماعی تلگرام، اینستاگرام و واتس آپ به ترتیب مورد استفاده دانشجویان دانشگاه رازی به منظور اطلاع رسانی سواد سلامت قرار می گیرند. بسیاری از پژوهشهای پیشین نشان دادند که شبکه های اجتماعی و مجازی تلفن های همراه در دسترسی افراد به اطلاعات سلامت بسیار تاثیر گذارند (۱۷)؛ هرچند که عدم کنترل دقیق بر محتوای شبکه های مجازی و وجود اطلاعات نادرست در این فضا می تواند باعث بروز مخاطرات بهداشتی گردد که باید مورد توجه جدی قرار گیرد.

References:

1. Broussard R, Doty P. Toward an understanding of fiction and information behavior. Proceedings of the Association for Information Science and Technology. 2016;53(1):1-0.
2. Scheibe K, Fietkiewicz KJ, Stock WG. Information behavior on social live streaming services. J. Inf. Sci. Theory Pract. 2016;4(2):6-20.
3. Miri A, Ghanbari MA, Najafi A. The relationship between health literacy and the recovery rate of cardiovascular patients after bypass surgery. Journal of Health Literacy. 2016;1(2):83-91.
4. Reisi M, Javadzade H, Mostafavi F, Tavassoli E, Sharifirad GH, Health Literacy and healthpromoting behaviors among older adults, Journal of Syst Res, 2013; 9(8): 827-836.
5. Tehrani H. Media Health Literacy. Journal of Health Literacy. 2016;1(3):141-6.
6. Mahmoudi H, Taheri A. Relation between Information Literacy and Health Literacy of Students in Ferdowsi University of Mashhad. HII. 2015; 2 (2): 31-41.
7. Ramezankhani A, Ghafari M, Rakhshani F, Ghanbari S, Azimi S. Comparison of health literacy between medical and non-medical students in Shahid Beheshti Universities in the academic year 92-93. Pajoohandeh Journal. 2015; 20 (2):78-85
8. Khosravi A. Health literacy development. Bushehr medical science University. 2014.
9. Tehrani H, Majlessi F, Shojaeizadeh D, Sadeghi R, Kabootarkhani MH. Applying Socioecological Model to Improve Women's Physical Activity: A Randomized Control Trial. Iranian Red Crescent Medical Journal. 2016;18(3).
10. Amini M, Mostafavizade M. Survey on Health Literacy of Librarians in Tehran University and Tehran University of Medical Sciences. Depiction of Health 2017; 7(4): 37-45.
11. Alipour A. The role of Health and medical program on TV answering's physical and mental health. Master Thisis, Allame University.2012. 18-22.
12. Kahouei M, Babamohamadi H, Ghazavi S, Mehdizadeh J. A survey on barriers to access health information resources of nursing care from the perspectives of nurses and nursing students. JHA. 2012; 15 (49):27-38
13. Zare Gavgani V, Gheysari E, Asghari Jafar Abadi M. A Study on the Information Seeking Behavior of Members of Qazvin Public Libraries on Health Related Topics . Pub Lib

- J; 2014 (1) :93-112
14. Riahi A, Hariri N, Nooshinfard F. Study of health Information needs and barriers to access among afghan and iraqi immigrants in Iran. JNKUMS. 2016; 7 (3) :597-610
 15. Ha S, Jung Lee Y. Determinants of consumer-driven healthcare: Self-confidence in information search, health literacy, and trust in information sources. International Journal of Pharmaceutical and Healthcare Marketing. 2011; 5(1):8-24.
 16. Lam MK, Lam LT. Health information-seeking behaviour on the Internet and health literacy among older Australians. Electronic journal of health informatics. 2012 19;7(2):15.
 17. Akhu-Zaheya LM, Jagbir MT, Othman A, Ahram M. Media use for seeking health/cancer-related information: Findings from knowledge, attitudes and practices towards cancer prevention and care survey in Jordan. International journal of nursing practice. 2014;20(6):608-615
 18. St. Jean B, Subramaniam M, Taylor NG, Follman R, Kodama C, Casciotti D. The influence of positive hypothesis testing on youths' online health-related information seeking. New Library World. 2015;116(3/4):136-54
 19. Riahi A, Hariri N, Nooshinfard F. Health Information Needs of Immigrant Patients with Cancer in Iran. Journal of Modern Medical Information Science. 2016; 2 (1) :11-20
 20. Tucker CA, Martin MP, Jones RB. Health information needs, source preferences and engagement behaviours of women with metastatic breast cancer across the care continuum: protocol for a scoping review. BMJ open. 2017 Feb 1;7(2):e013619.
 21. Tehrani Banihashemi S, Amirkhani M A, Haghdoost A A, Alavian S, Asgharifard H, Baradaran H, et al . Health Literacy and the Influencing Factors: A Study in Five Provinces of Iran. Strides Dev Med Educ. 2007; 4 (1) :1-9
 22. Coffman MJ, Norton CK. Demands of immigration, health literacy, and depression in recent Latino immigrants. Home Health Care Management & Practice. 2010;22(2):116-122.
 23. Riahi A, Hariri N, Nooshinfard F. Immigrants and Information Needs: Health Information Needs of Immigrants admitted to Health care Centers of Medical Sciences Universities in Iran. j.health. 2016; 7 (4) :435-445